

Kaj pomeni sovjetski obisk Jugoslaviji

Resne posledice obsodbe kominforme - FLRJ ostane neodvisna, a bo
zboljšala odnose s SZ - Kaj je z jugoslovansko-bolgarskim zedinjenjem?

Bivanje najvišjih zastopnikov Sovjetske zveze v Jugoslaviji je še vedno v središču zanimanja svetovne javnosti. Malokateri dogodek po vojni je vzbudil toliko pozornosti kot ta obisk. Razgovorom med Rusi in Jugoslavlani sledijo z napeto radovednostjo ravno tako vodilni tuji državniki kakor navadni ljudje z ulice.

Vse se sprašuje, kakšne bodo posledice obiska, predvsem pa, ali se Jugoslavija prej ali slej vendar ne vrne v naročje Moskve ter tako prevrne sedanje politične odnose v Evropi.

Tako mogočni možje, kot so Hruščev, Bulganin in Mikojan, se niso potrudili v malo Jugoslavijo, če niso bili prepričani, da je to v korist Sovjetske zveze, in imeli pri tem svojih posebnih načrtov. Kakšne namene zasledujejo? Morda so se že vnaprej dogovorili s Titom. Na zapadu je nastal sum, da gre za prebrisanó politično igro in da se Tito spretno pretvarja, ko trdi, da ostane zunanja politika Jugoslavije nespremenjena.

Te dvome je pa Hruščev, brž ko je položil nogo na jugoslovanska tla, sam razpršil. Ko je stopil k zvočniku, je vsakdo pričakoval, da bo čisto na splošno pozdravil Jugoslavoane. Tito izrekel dobrodošlico, o političnih stvareh pa da bodo razpraljali med štirimi stenami.

Toda Hruščev je popolnoma nepričakovano pred vsem svetom izjavil, da se je v sporu s Kominformom godila Titu in njegovim sodelavcem velika krivica. Zlo sta zakrivila, pokojna Beria in Abakumov. Hruščev je javno prošil Tita oproščenja. Spor je treba sedaj pozabiti, jugoslovanska in sovjetska komunistična stranka se morata pomiriti in spet prijateljsko sodelovati. Saj ju družijo isti socialni ideali!

Tuji časnikarji so opazili, da je Tito pri teh besedah postal bled in mrk. Hruščevemu govoru ni nihče zaploskal in na letališču je nastala smrtna tišina. Ko so Titu ponudili zvočnik, da bi odgovoril gostu, kakor zahteva vljudnost, je zvočnik nevoljno potisnil v stran. Hruščeva je takoj povabil v avtomobil in odpeljal v kraljevi dvorec na Dedinje. Prebivalstvo je med potjo pozdravljalo goste z vzkliki: Živio Tito! in Živela enakopravnost med narodi!

RAZGOVORI MED DRŽAVAMA IN NE STRANKAMA

To je bilo vsem vidno nesoglasje med Rusi in Jugoslavlani.

Drugi dan so vladna glasila nadvse jasno odklonila Hruščevovo stališče: sestanek je bil sklican, da se normalizirajo in zboljšajo odnosi med obema državama in ne obema strankama. Ruska boljševiška stranka in Zveza jugoslovanskih komunistov nimata pri tem

nič opraviti. Vsaka organizacija ostane od druge popolnoma neodvisna.

Poskus Nikite Hruščeva, da bi stranki ideološko zblížal, se je torej izjalovil. To je politično zelo važno, kajti če bi se mu bilo posrečilo, bi bili jugoslovanski komunisti stopili spet v nekako skupnost z ostalimi komunističnimi strankami v svetu, prišli pod njihov vpliv in po Hruščevovi zamisli morda s časom v njih odvisnost. Jugoslavija bi bila v kratkem zopet v sovjetskem taboru.

Takim nameram so se Tito in njegovi sodelavci kar izpočetka najodločneje uprli. Niti javna obsodba kominformovske politike ni mogla premakniti Jugoslovancov od njihovih sklepov. Pravijo, da Tito ni zahteval nobene javne obsodbe: kar je bilo, je bilo, govorimo sedaj raje o bodočnosti.

Posebno si ni mogel želeli obsodbe v obliki, kakor je bila izrečena. Kdo na svetu naj verjame, da sta za ves spor odgovorna mrtvi Beria in njegov ustreljeni pomočnik Abakumov? Saj bi to pomenilo, da so bili Stalin, Molotov, Malenkov, Bulganin in sam Hruščev navadne lutke, s katerimi se je Beria po mili volji igral. Trditev je preveč neresna, da bi ji mogel kdo verjeti.

Toda obsodba Kominforma bo imela kljub temu resne politične posledice. Z njo je najprej zadan dokončni, in sicer smrtni udarec preostalim kominformističnim skupinam v sami Jugoslaviji, na katere se je Sovjetska zveza edino še mogla zaneesti. Pravijo, da je v taboriščih še približno 2000 Titovih nasprotnikov. Tem ljudem, ki so jih kominformisti doslej proglašali za »mučnike«, je

Hruščev povedal v obraz, da so v krivici: resnica in pravica je bila od vsega početka na Titovi in ne na njihovi strani!

Kakšne bodo posledice v podložniških državah, si lahko tudi vsakdo zamišlja. Na Ogrskem so zavoljo »titovstva« obesili zunanjega ministra Rajka, v Bolgariji Kostova, v Albaniji starega boreca Dzozeja, zaradi »titovstva« so šli na oni svet vodilni komunisti na Češkoslovaškem in v drugih deželah. Koliko jih sedi še v zaporih, nihče ne more natančno povedati.

ČEMU SO BILI ŽRTVOVANI?

Vsi ti možje so bili komunisti, a so se upirali, da bi njih domovina bila popolnoma odvisna od Stalinove volje. Za svoje države so zahtevali več samostojnosti in zato gledali na Tita s simpatijo. Zavoljo tega so bili proglašeni za izdajalce ter hudo kaznovani.

Sedaj se pa nenadoma vzdigne Hruščev in izjavi, da je imel prav Tito! Čemu je bilo torej toliko ljudi na smrt obsojenih in zaprtih? Zakaj je Kremelj pognal francosko, italijansko in ostale komunistične stranke v boj proti Titovi vladavini? Po Hruščevu za prazen nič!

Vsakdo si lahko predstavlja, kako mora biti sedaj pri srcu komunističnim voditeljem v vseh teh deželah. Tita in njegove ljudi so skozi leta žigosali kot »izdajalce«, »fašiste«, »gestapovce« in »plačane vohune imperialistov«, sedaj naj bi jih hvalili! Kaj si bo ljudstvo mislilo? Zgubiti mora vsako zaupanje v svoje voditelje in v bodoče ne more več verjeti njih besedam.

Jugoslavija odklanja nevtralnost

V različnih deželah se že kažejo prvi znaki nezadovoljstva. Glasilo tržaških komunistov Il Lavoratore je v zadnji številki odkrito povedalo, da se s Hruščevim govorom ne strinja. Da si je mali Vidali upal zabrusiti vsemogočnemu gospodarju Sovjetske zveze Hruščevu to v obraz, je zelo značilno za položaj, ki sedaj zori v kominformi.

Neprimerno važnejše bodo pa posledice v podložniških državah. Vsi tisti možje na Poljskem, Češkoslovaškem, v Madžarski, Romuniji in Bolgariji, ki so kakor Tito zahtevali večjo neodvisnost od Moskve, sedaj sprevidijo, da so imeli prav, saj jim je to Hruščev sam potrdil. V njih deželah se bo gibanje za narodno samostojnost silno okrepilo! To je prva politična posledica sovjetskega obiska.

Vse te žrtve bi se Hruščevu in tovarišem izplačale, če bi v zameno pristopila Jugoslavija v sovjetski tabor.

Toda iz te moke ne bo kruha. Jugoslavija

hoče ostati še naprej popolnoma neodvisna in se ne bo priključila niti zapadnemu niti vzhodnemu taboru.

Moskva bi se zadovoljila, če bi Jugoslavija postala nevtralna kakor Avstrija ter se priključila tistemu širokemu pasu nevtralcev, ki naj bi se raztezal od Finske do Jadranskega morja in ločil Rusijo od zapadnega sveta. Toda Jugoslavija tudi ta predlog odklanja in noče biti nevtralna. Kaj to pomeni? Ljudje označujejo vendar državo, ki se ne mara priključiti nobenemu taboru, za nevtralnó! Kaj hoče torej Jugoslavija?

Mi — odgovarjajo v Beogradu — se res ne pridružujemo nobenemu taboru, v katere je danes človeštvo razdeljeno. Toda iz tega ne sledi, da nas nič ne briga, kaj se godi po svetu. Če bo mir ogrožen, se bomo vmešali in nastopili proti morebitnemu napadalcu. Mi se nočemo obvezovati, da ostanemo večni brezbrizni opazovalci, ki gledajo s prekrizja-

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

ANGLEŠKE VOLITVE

Pretekli četrtek so Angleži izvolili novo poslansko zbornico. Zmagala je Churchillova oziroma Edenova konservativna stranka, ki bo tako 5 let nemoteno vladala. Prej je imela v parlamentu 18 glasov večine, sedaj jih ima 60.

Največ sreče so imele ženske, kajti vse poslanke obeh strank so bile spet izvoljene. V parlament pridejo povrh še 4 nove, tako da bo vsega skupaj 26 žensk.

Konservativci so zmagali, vendar Delavska ali Laburistična stranka je ostala kljub temu še zelo močna, čeprav je zgubila 1 milijon in pol glasov. Zakaj? Krive so bile predvsem notranje razprtije med laburisti. Ljudje so pa glasovali za konservativce tudi zavoljo tega, ker ni velike razlike med programom obeh vodilnih strank: edini sta si glede zunanje politike in Churchill je bil pameten dovolj, da je potrdil tudi skoro vse socialne pridobitve, ki so si jih delovni stano vi izvojevali pod vladno g. Attleeeja. Razen tega je 3 leta in pol trezno vladal in v tem času se je ljudska blaginja dvignila.

Prebivalstvo se je Churchillu izkazalo hvaležno, kar se poredkoma zgodi. Vsaka stranka, ki je delj časa na vladi, se obrabi in izgubi glasove. Od sredine 19. stoletja ni še nobena vlada izšla iz volitev tako učvrščena kakor sedanja.

Komunisti so izgubili edinega poslanca, ki so ga doslej imeli.

OGLEDUJEJO SI DEŽELO

Sovjetski voditelji so začeli pogajanja z Jugoslovani v Beogradu in jih nadaljevali na lepem istrskem otoku Brioni. Razgovori so bili deloma zelo trdi in težki, a so se končali vendarle s sporazumom.

Hruščev in Bulganin sta se s Titom odpeljala v motornem čolnu v brionsko okolico, prišla do Rovinja in si ogledala tudi reško luko. V ladjedelnici 3. maj so delavci priredili državnikom južino.

Iz Istre se je del gostov vrnil v Beograd, Hruščev, Bulganin in Mikojaš so se pa odpeljali v Postojno, kjer jim je v znameniti jami igral orkester ljubljanske opere. Od tod so jo mahnili na Bled občudovat krasote slovenske zemlje. Preden so prišli v Beograd, so si ogledali še Ljubljano in Zagreb.

Ruski časnikarji, ki spremljajo državni ke, so izvečine prvokrat videli Jugoslavijo in Jadransko morje. Ne morejo se načuditi lepoti krajev. S pohvalo pišejo tudi o marljivem prebivalstvu, ki skrbno obdeluje najmanjši kosček zemlje.

VIDALI SE PUNTA

Hruščevov govor na zemunskem letališču, s katerim je bila javno obsojena protititovska politika kominforme, je priletel kakor kol na glavo voditelju tržaških komunistov Vidaliju. To zaradi tega, ker je bila borba zoper Tita temelj vse Vidalijeve politike zadnjih sedem let.

Takoj je sklical vodstvo stranke in dal izglasovati resolucijo proti Hruščevu, ki je pa glavno glasilo laških komunistov l'Unità ni hotelo priobčiti!

V listu Lavoratore je nato izšel uvodnik, kjer pravijo tržaški komunisti, da jih je

Hruščevov govor »neznansko presenetil« ter »pretresel stranko, kakor burja udari naša drevesa«.

V imenu vodstva Togliattijeve stranke je Luigi Longo takoj pozval Vidalija na odgovornost: prekličie naj »svoje krive sodbe in popravi svojo zmotu«.

Tako je prišel Vidali v spor s Hruščevom in Togliattijem. Najbrž ga bodo odrezali!

Tržaški komunisti so zašli v krizo, iz katere se bodo težko izkopali.

ZAČARATI JIH HOČE

Predsednik Scelba je prejel pismo, v katerem se neki »hipnotizer čarovnik« ponuja, da bo načelnik vlade pomagal ukrotiti politične nasprotnike. Zadostuje, da ga puste v sejo dvorano parlamenta. Tu bo Togliattijeve in Nennijeve začaral, da pocepajo kot muhe na svoje klopi in s sklonjeno glavjo zadremljejo. Za to zahteva 50 milijonov. Da zaspijo — je dodal — sem popolnoma gotov, ne morem pa jamčiti, da se »vpišejo v Krščansko demokracijo«.

»Še to bi manjkalo!« je Scelba vzkliknil.

ZGUBLJEN DENAR

Kdor na Angleškem kandidira za poslanca, mora položiti 260 tisoč lir kavcije ali jamščine. Če dobi v volilnem okraju manj ko 1 osmino oddanih glasov, je denar zgubljen. Zakon hoče s tem preprečiti, da bi nastopali neresni kandidati.

Pri teh volitvah je zgubilo jamščino precej ljudi: skoro vsi komunisti, nekaj »neodvisnih« in 60 liberalcev. Državna blagajna se je obogatila za približno 20 milijonov lir.

INDIJSKI VODITELJ NEHRU

je mnenja, da bi Kominformo morali razpustiti, ker se z njeno pomočjo Sovjetska zveza vtikuje v notranje razmere tujih držav. Kominforma je v nasprotju z »načelom o ne-
vmešavanju«.

IZJEMNO STANJE V VELIKI BRITANJI

Konservativna stranka je pri volitvah sijajno zmagala, a naletela takoj na silno izjavo: nad 60 tisoč strojnikov in kurjačev na železnicah je stopilo v stavko.

Posledice so lahko usodne. Ker so železnice domala ustavljene, na stotisoče ljudi ne more v London na delo. Mesto šteje namreč 8 in pol milijona prebivalcev in zelo mnogo se jih dnevno vozi v službo po železnici.

Toda to še ni vse. Rudniki pošiljajo po železnici tedensko 3 milijone in pol ton premoga tovarnam. Če bo stavka dolgo trajala, rudniki ne bodo vedeli, kam spraviti rudo. V premogovnikih se ustavi delo in brezposelnost se bo razširila tudi v industrijska podjetja, ki brez premoga ne morejo delati.

Ukine se obenem izvoz premoga in strojev v tujino. Kdo naj v takih razmerah še naročuje blago v Angliji? Naročeval ga bo v Nemčiji ali drugod. Kako naj dobi prebivalstvo hrano, če železnice ne delajo! Nekaj časa jemlje lahko iz skladišč, a ta se v kratkem izprazni.

Gospodarstvu Anglije grozi torej pravi polom. Zato je kraljica Elizabeta proglasila izjemno stanje. To pomeni, da železnice lahko vzame v roke vojaštvo.

Stavka je izbruhnila, ker hočejo kurjači in strojniki večje plače. Njihove zahteve so bile zavrjene, češ da so jim bile plače že pred kratkim povišane. Bom videli, kako se težki spor zaključiti.

»KAŽIPOT« V BODOČNOST

Ožji sodelavec predsednika Eisenhowerja Stassen je izjavil, da sta avstrijska mirovna pogodba in Hruščevov obisk Jugoslaviji zelo važna dogodka. Hladna vojna se bliža koncu in sedaj se bo najbrž začelo mirno, a dolgotrajno »tekmovanje« med dvema različnima načinoma življenja.

Ker bi atomska vojna uničila človeštvo, je tudi Eisenhower mišljenja, da je treba poiskati kako pot k miru. To vprašanje sedaj izčrpno proučujejo v Washingtonu. Zadnji dogodki so morda »kažipot v bodočnost«.

Uredite slovenske šole!

Po 10 letih obstoja slovenske šole na Tržaškem moramo žal ugotoviti, da je naša šola še vedno neuzakonjena. Krivde za to ne nosi samo italijanska vlada, temveč tudi Anglija in Amerika, ki sta to ozemlje vsa po vojna leta upravljali. Zavezniki so prišli v naše kraje kot predstavniki zapadne demokracije in kulture, a niso znali dati Slovencem, kar jim gre, čeprav so Slovenci v skupni borbi proti Hitlerjevi in Mussolinijevi tiraniji doprinesli ogromne žrtve.

Italija se je pred povratkom v Trst z londonskim sporazumom obvezala, da bo položaj slovenskega šolstva uredila: uzakonila šole, zagotovila stalnost slovenskim profesorjem in učiteljem, izpremenila naše strokovne tečaje v šole.

Vse te obveznosti so v pogodbi jasno določene in italijanska vlada jih je prostovoljno prevzela.

Po podpisu sporazuma je preteklo že več mesecev, a položaj šole se ni niti za las spremenil. Nasprotno, našim šolnikom odrekajo celo tisto, kar jim je ZVU priznala, n. pr. posebno doklado ali »emergenco«, oziroma

enkratno izplačilo te doklade za 6 mesecev. Niti v nebitvenih vprašanjih, kot je polovična vožnja na železnicah, ki so je deležni italijanski tovariši, ali zavarovanje pri ENPAS, ni pokazala vlada nobene dobre volje, nobene širokogrudnosti.

Šole pred kratkim je g. komisar dr. Palamara sprejel predstavnike slovenskih šolnikov in izjavil, da se v Rimu pripravlja zakon, ki bo uredil vsa vprašanja v zvezi s slovensko šolo.

Poudarjamo, da je za to res že skrajni čas! Sporazum je bil podpisan, treba ga je izvesti. Slovenci nismo pozabili, da sta sporazum podpisali tudi Anglija in Amerika. Obe državi predstavljata danes v svetu zapadno demokracijo, izjavljata, da se borita za pravico in svobodo posameznikov in narodov. Vzходу očitata, da se na obljube njegovih diplomatov ni mogoče zanesti.

Slovenski človek, ki zasleduje ostro borbo med vzhodom in zahodom, bo moral nehoti podvomiti v odkritsrčnost in iskrenost zapadne politike, če bo na lastni koži občutil, koliko veljajo podpisi njenih predstavnikov.

Kaj pomeni sovjetski obisk Jugoslaviji

(Nadaljevanje s 1. strani)

nimi rokami, kako drugi pripravljajo človeštvu novo morijo. Tako obveznost je vzela nase Švica, tako bo najbrž prevzela Avstrija. Mi je ne homo. Jugoslavija hoče imeti nele čvrsto vojsko, temveč tudi pravico, da se v primeru potrebe priključi, komurkoli se ji bo zdelo potrebno. Če bo obramba miru tako zahtevala, bo trenutno lahko stopila tudi v ta ali oni tabor. Imeti hoče skratka popolnoma proste roke in si ne da omejiti svoje svobode.

SKUPNO Z AZIJSKIMI NARODI

To je po mišljenju Beograda edini način, da se prepreči nova vojna. Nevtralne dežele, ki si spričo vojne nevarnosti sebično perejo roke, ne morejo preprečiti novega svetovnega spopada. Edino če bo napadalec vedel, da bo imel ves svet proti sebi, se bo bal vojne in dal mir. Glavna naloga miroljubnih držav je sedaj ta, da odstranjujejo nasprotja med obema sovražnima taboroma ter založijo vse svoje sile za mirno sožitje med vsemi deželami, pa naj imajo še tako različne družabne rede, naj bodo komunistične ali anti-komunistične.

Tega prepričanja je Nehrujeva Indija, Egipt, Burma in še druge azijske države. Tito v svoji zunanji politiki ni osamljen. Posrečilo se mu je dobiti oporo v stotimilijonskih množicah Azije. Tudi to mu daje moč v razgovorih s Hruščevom!

Kakšni bodo po vsem tem praktični uspe-

hi jugoslovansko-ruskih pogajanj? Obisk se bo prav gotovo končal z nekim uspehom, kajti gospodarji mogočne Sovjetske zveze se ne morejo vrniti v Moskvo praznih rok.

Brezdvomno je najprej, da se bodo odnosi med obema državama normalizirali in znatno zboljšali. Med Moskvo in Beogradom bo zavladalo prijazno ozračje.

Tito zahteva tudi, naj Sovjetska zveza poravnava škodo, ki jo je l. 1948 povzročila Jugoslaviji z nenadnim gospodarskim bojkotom. Govore o 450 milijonih dolarjev.

Politične škode seve ni mogoče tako lahko poravnati. Po koncu vojne so bolgarski in jugoslovanski voditelji bili sklenili, da združijo obe deželi v veliko jugoslovansko državo, ki bi se raztezala od Črnega do Jadranskega morja. Skupna država vseh jugoslovanskih narodov od okolice Carigrada do Goriške je bil že v časih škofa Štrosmajerja ideal vseh rodoljubov. Že sklenjeno zedinjenje je prečil Stalin! Kako naj njegovi nasledniki sedaj to popravijo?

Jugoslovansko-sovjetska pogajanja bodo kljub temu koristna. Ustvarila bodo dobro sosedstvo med obema državama in morda pripomogla k znosnejšemu razmerju med vzhodnim in zapadnim taborom. Če bi Hruščevov in Bulganinov obisk ne prinesel nič drugega kot to, bi imel že velik zgodovinski pomen, zakaj izmučeno človeštvo se nobene stvari ne boji bolj ko atomske vojne in ne hrepeni po ničemer bolj goreče ko po miru.

NOVICE

TRGOVINA S SUŽNJI

Nihče bi ne verjel, da se leta 1955 na svetu še ljudje kupujejo in prodajajo, kot bi bili živina. In vendar je tako, kakor dokazuje dr. Schlank v knjigi, ki jo je izdal pred kratkim na Holandskem.

Kupovalci sužnje nastopajo v Afriki kot pošteni trgovci ter vodijo svoje žrtve skrivaj skozi puščave do Arabije, kjer jih razpečajo kot blago. Za staro ženo dobe do 75 tisoč lir, za doraslega moža trikrat toliko, za mlado deklico pa tudi 1 milijon in pol.

Sramotna trgovina s človeškim mesom je strogo prepovedana, a je kljub temu doslej še ni bilo mogoče zatreti.

VAŽEN ZAKON

V Indiji je izšla postava, s katero so pripadnikom hinduške vere prepovedali imeti več kot eno ženo. Zakon zadene približno 300 milijonov ljudi. Da so mnogoženstvo odpravili, je zasluga Nehrujeve stranke.

ČUDEN PEVSKI ZBOR

V angleškem mestu Glasgowu je sodišče razpustilo tamkajšnji mešani pevski zbor, ki je štel 54 moških in 62 ženskih članov in v katerega so imeli dostop le neporočeni ljudje. Od 64 pevk jih je v zadnjih dveh letih imelo kar 38 nezakonskega otroka.

»Tako nemoralnega prepevanja,« je rekel sodnik, »nisem še srečal v nobenem društvu!«

POROČNA NOČ V ZAPORU

On in ona sta prišla na ženitovanjsko potovanje v Rim in si najela sobo v majhnem

hotelu. Preden ležeta, sta se hotela sprehoditi v luninem svitu. Toda glej, ko se pozno vračata, sta naenkrat pozabila na ime ulice in hotela! Blodita in blodita po ulicah, dokler ju ne ustavi policija. Ker sta se zdeli sumljiva, so ju spravili v luknjo.

Drugi dan sta jezna odpotovala iz Rima domov.

SOVJETSKO-JUGOSLOVANSKI SPORAZUM

Danes sta Bulganin in Tito podpisala v imenu obeh vlad skupno izjavo, s katero so bila končana pogajanja, trajajoča od 29. maja do 2. junija.

Sklenili so obnoviti in zboljšati gospodarske, politične in kulturne odnose med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo in poudarili, da ostane pri tem vsaka država popolnoma neodvisna od druge.

Svojo zunanjo politiko hočejo oslanjati na načela Organizacije združenih narodov ter se truditi, da pride do mirnega sožitja med vsemi državami brez ozira na njihovo notranjo ureditev.

Kakšne bodo posledice izjave v resničnem razmerju med Moskvo in Beogradom in v mednarodni politiki, lahko dokažejo samo dogodki.

PRAVI ČUDEŽ

V angleškem mestu Leek je 9-letni šolar Hume tekkel čez cesto in ni opazil, da hrumi proti njemu težak valjar. Ljudje so z grozo opazili, kako je deček pod njim zginit.

Toda glej, izpod tritonskega valjarja se je prikobacal popolnoma nepoškodovan otrok. Kako to? Tla so bila razmehčana in šolarjevo telo se je pogreznilo v prazno luknjo. Pravi čudež!

INDIJA IN JUGOSLAVIJA

Posebno odposlanstvo indijskega parlamenta se mudi na uradnem obisku v Jugoslaviji. Njegov vodja Rao je izjavil, da se prijateljstvo med obema deželama pogloblja v duhu načel, ki sta jih proglašila 22. decembra Nehru in Tito v Novem Delhiju. Na teh načelih naj bi se utemeljilo sploh mirno sožitje med narodi. Indijski parlamentarec upa, da se bosta indijsko-jugoslovanski politiki priključili v kratkem še dve veliki državi.

STAVKA PROFESORJEV

Srednješolski profesorji Italije so bili odločeni gnati svojo stavko do konca, tako da bi dijaki ostali letos brez spričeval in izpitov. Vlada je hotela to za vsako ceno preprečiti ter seči po izrednih merah.

V zadnjem trenutku so se pa profesorji obrnili na predsednika republike s prošnjo, naj se zanje zavzame. Ravno tako se je zanje zavzel pri Gronchiju florentinski župan La Pira. Gronchi je posredovanje sprejel in profesorji so nato iz spoštovanja do predsednika stavko prekinili.

Iz tega vidimo, da Gronchi noče biti le zunanji predstavnik republike, temveč tudi nekaj odločati. To je novost v političnem življenju Italije.

TRŽAŠKI RADIO

Slovenska postaja tržaškega radia izziva med Slovenci čedalje hujši odpor. Tako je napovedovalec pretekli teden prebral v radiu vest, v kateri se zagovarja zloglasni Zavod treh Benečij, ki hoče v Pevmi pri Gorici pregnati slovenske kmetovalce z nekdanjega Fogarjevega posestva. Zemljo hočejo baje izročiti istrskim laškim beguncem.

Radijsko sporočilo je vzbudilo med Slovenci nepopisno ogorčenje. Kdo naj se čudi, da naši ljudje obračajo sedaj hrbet tržaškemu radiu ter poslušajo raje koprškega?

TEŽKA ODGOVORNOST

Na binkošti je bila v župni cerkvi klaretancev v ulici S. Anastasio v Trstu kakor po navadi slovesna služba božja. Iz evangelija so verniki slišali, kako so apostoli ta dan pridigali vernikom v njih rodnom jeziku.

In res velja to pravilo po vsem krščanskem svetu razen v Trstu. V cerkvi sv. Anastazija niso tamkajšnji številni Slovenci še nikoli slišali božje besede v svojem jeziku in v njem se niti izpovedati ne morejo.

Kdo je za te krivične razmere odgovoren? Tržaški škof Antonio Santin.

VES JEZEN JE

Naš Piccolo je zelo hud, da Jugoslavija ni dovolila njegovemu posebnemu dopisniku v Beograd na Hruščevov obisk. Tam je sicer vse polno italijanskih časnikarjev in tudi stalni Piccolov, še enega navrh pa niso hoteli.

So tudi brez njega opravili.

POSEBNA BANKA

Na Japonskem so 81-letnega žepnega tatu Jokikija že 37-krat vtaknili v ječo. Tako spretno zna krasti, da so mu dali ime »kralj žeparjev«. Zadnjič so »kralja« vprašali, kako da si ni v življenju nič prihranil.

Ne potrebujem, — je rekel — ker sproti dvigam iz banke. Iz katere? Ko je suh, potegne neopaženo mimoidočemu iz žepa listnico ter si vzame, kolikor potrebuje.

Po spraševanju je policijski komisar opazil, da je tudi on brez — denarnice.

Dopisi s Tržaškega

ŠEMPOLAJ

Na binkoštni ponedeljek popoldne so starši naših malčkov in številni drugi ljudje napolnili dvorano otroškega vrtea. Ta dan se je namreč uradno zaključilo šolsko leto in naši najmlajši so pokazali, kaj so se v tem času naučili. Čeprav je bil vrtec pri nas odprt šele januarja, je bila zaključna prireditev bogata in pestra. Slišali smo deklamacije, petje in kratke ter šaljive dvogovore. Nekateri otroci so se res »moško« odrezali in svoje vloge odigrali brez strahu pred občinstvom. Lepo je bilo videti tistih 23 rdečeličnih obravov, s katerih je sijalo zdravje in zadovoljstvo. Ob koncu so jih prisotni nagradili z burnim ploskanjem.

Ko so ljudje nato odšli v pritlično dvorano, so kar obstrmeli pred razstavljenimi deli. Na dveh dolgih mizah je bila cela vrsta drobnih predmetov, ki so jih s pomočjo učiteljice izgotovili otroci med šolskim letom. Že iz res lepih ročnih del lahko vidimo, da je naš otroški vrtec na visoki vzgojni ravni, kar dela čast mladi učiteljici gđe. Vižintinovi, ki je svojemu poklicu prav gotovo posvetila mnogo izvenšolskih ur.

Tudi iz tega mesta ji kličemo na veselo svidenje prihodnje šolske leto!

MAVHINJE

Vaščani smo se že večkrat pritožili, da je cesta v Vižovlje čestokrat v obupnem stanju. To velja predvsem letos, ko je toliko nalivov. Deroča voda izkoplje prave prekope, ki spravljajo pešce in posebno naše motoriste v veliko nevarnost. Deželna cestna uprava se sicer potrudi, da napelje gramoz, vendar nevarnosti niso s tem odpravljene. Bil bi že čas, da se oblastva odločijo in našo cesto asfaltirajo.

Pretekli ponedeljek so naši malčki imeli zaključno šolsko prireditev. Letošnje število

otrok je veliko manjše kot lani, ker je občina otvorila nov otroški vrtec v Šempolaju. Kljub temu smo imeli priliko slišati lepe deklamacije, petje in krajše prizore. V sosedni dvorani smo občudovali razstavljena ročna dela. Gđe. učiteljici Grudnovi smo za njeno nesebično in požrtvovalno delo iz srea hvaležni.

DOLINA

Nedavno tega je vladni komisar dr. Palamara sprejel našega župana g. Lovriho in odbornika g. Valentiča. Predstavnik občine sta vladnemu komisarju tolmačila nezadovoljstvo prebivalstva, ker so oblastva dala zapreti tri kino dvorane v občini. Dr. Palamara je za zadevo pokazal veliko zanimanje in obljubil, da bo v najkrajšem času sporočil občini svoj odgovor. Upamo, da se bo stvar v kratkem zadovoljivo rešila.

Ob tej priliki sta naša občinska moza sprožila tudi vprašanje industrijskega tečaja v Dolini. Izročila sta resolucijo, v kateri starši zahtevajo, naj se industrijski tečaj spremeni v redno šolo. Dr. Palamara se je to pot skliceval na obstoječe zakone, ki urejajo tukajšnje šolstvo. Zdi se, da, po njegovem, ustanovitev redne industrijske šole v Dolini ni v skladu z obstoječimi zakoni.

Izjave vladnega komisarja ne moremo razumeti. Če se ne motimo, je na slično zahtevo naših šolnikov odgovoril, da zavisi samo od občin, ali se v kakem kraju lahko odpirajo šole. Vprašanje je le, ali morejo dati občine na razpolago šolam primerne prostore, poskrbeti za kurjavo, za snazhenje itd. Kakor vemo, je dolinska občina pripravljena vse te obveznosti izpolniti in zato bi moral odpasti vsak razlog proti šoli.

Ne glede na to, mislimo, da bi se v Dolini morala brezpogojno ustanoviti redna industrijska strokovna šola, ker se je Italija za to obvezala s posebnim statutom.

Ali naj se obdavčijo le kmetje?

Na zadnji seji občinskega sveta v Nabrezini so svetovalci ponovno razpravljali o prodaji 30.000 kv. metrov zemljišča današnjemu lastniku kamnoloma »Cava romana«. Podjetnik je sicer občini ponudil 250 lir za kv. meter, vendar je večina svetovalcev sklenila, da se zemlja proda po 400 lir za kv. meter. Poleg tega se bo moralo podjetje obvezati, da v 5 letih izplača še nadaljnjih 5 milijonov lir. Ves izkupiček pojde za gradnjo doma za onemogle in starčke, ki ga že danes krvavo potrebujejo. Ta vsota je sicer še premajhna za poslopje, ki bi bilo primerno za naše potrebe, vendar bi s tem bil položen čvrst temelj za nadaljnje delo. Naj omenimo, da so bili nekateri svetovalci (dr. Škerk, Floridan, D. Legiša) mnenja, naj se zemljišče proda po 600 lir kv. meter, češ da le ta cena odgovarja dejanski vrednosti zemljišča. Občina bi pa obenem takoj prišla do lepe vsote denarja in si na ta način prav gotovo nekoliko opomogla. Na glasovanju je ta predlog žal propadel.

Odbornik Drago Legiša je nato imel daljše poročilo o stanju kmetijstva v občini.

Razpravo o kmetijstvu je povzročila prefektura, ki je svoj čas priporočila občinski upravi, naj zviša davek na zemljišča in na zemljiške dohodke. Svetovalci so se že na eni

izmed prejšnjih sej izrazili proti povišanju davkov samo kmetom in so sklenili, naj se raje nekaterim davkoplačevalcem zviša družinski davek. Menili so, da bo občina od tega dobila 1 milijon lir. Sedaj se je pa izkazalo, da tega milijona ni mogoče izterjati in so nekateri mislili, da se je treba vrniti k predlogu prefektore. Milijon lir naj bi plačali posestniki. Odbornik Drago Legiša je dejal, da je popolnoma krivično nalagati 205 kmetom naše občine tako veliko breme: to bi pomenilo, da bi morali naši kmetje plačati za 50% več davkov na zemljišča kakor doslej. Prav tako se ni strinjal s predlogom župana, ki je dejal, naj se davki zvišajo za 34%, kar bi znašalo nekaj nad 600 tisoč lir letnih dohodkov več. Predlagal je, naj se še enkrat pregledajo izdatki, ki naj se po možnosti znižajo za 1 milijon; šele če bi se izkazalo, da je nemogoče znižati izdatke za 1 milijon, bi morda prišel v poštev povišek davkov na zemljišča.

Zato je poročilo Dela, da je g. Legiša predlagal, naj se povišajo davki kmetom, popolnoma izmišljeno.

Po daljši razpravi so svetovalci sklenili, naj posebna komisija temeljito prouči to zadevo in naj poroča občinskemu svetu na eni prihodnjih sej.

PROSLAVA V LONJERJU

V nedeljo, 5. junija, ob 16. uri bo v Lonjerju proslava 160-letnice ustanovitve slovenske šole na Katinari. Proslavo pripravljajo bivši učenci te šole, ki so sklenili, da združeni proslavijo veliki kulturni dogodek. Poleg domačega združenega pevskega zbora Lonjer-Katinara sodelujejo še zbori iz Bazovice, iz Boršta, iz Boljunca, iz Rovt, folklorna skupina iz Brega ter najmlajši iz katinarskega šolskega okoliša.

Vljudno vabimo vse Slovence, da se udeležijo proslave in z domačini počastijo kulturno-zgodovinski jubilej.

Bivši učenci katinarske šole

PROSEK-KONTOVEL

V društveni dvorani na Kontovelu se je preteklo nedeljo zbrala izredno velika množica prijateljev mladine. Otroci s Proseka in Kontovela so imeli zaključno šolsko prireditev, ki jo zaradi bogatega, izbranega in pestrega sporeda lahko imenujemo akademijo. Najprej je nastopil šolski zbor, ki nam je ubrano in občuteno zapel tri umetne pesmi, prirejene za šolske zборе. Učenci 4. razreda so nato zbornu recitali Župančičevega Mornarja. Burno odobravanje in mnogo ploskanja so želi najmlajši iz prvega razreda, ki so odpeli kar pet pesmi.

Na koncu so učenci zaigrali enodejanko »Mirko in abeceda«. Prireditev je bila skrbno pripravljena in otroci so odlično odigrali svoje vloge. Slovenska šola je ponovno pokazala svojo visoko raven, čeprav se v šolo zaletavajo mnogi vidni in nevidni sovražniki. Odlični uspehi, katere imamo priliko videti ob zaključku vsakega leta, nam dajejo upati, da bo naša šola ne samo ostala na isti višini, temveč iz leta v leto napredovala.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

PRIREDI:

V NEDELJO, 5. JUNIJA OB 11. URI
V DVORANI PROSVETNEGA DOMA
V NABREZINI

mladinsko igro Oskarja Wuehnerja

Pastirček Peter in kralj Brillantini

OB 16. URI

igro Eduarda de Filippa

FILUMENA MARTURANO

Gostovanje Drame SNG iz Maribora

V SREDO, 8. JUNIJA OB 21. URI
V DVORANI PROSVETNEGA DOMA
NA OPCINAH

V CETRTEK, 9. JUNIJA OB 16.30 in ob 21. URI
V KINO DVORANI V SKEDNJU

M. Anderson

IVANA IZ LORRAINE

Drama v treh dejanjih

Dopisi iz Goriške

OSLAVJE

Na binkoštni ponedeljek smo pokopali ob veliki udeležbi domačinov in nedomačinov mladega družinskega očeta Emila Pintarja, ki je bil zaposlen več let kot mehanik pri Selveg. Bil je vesten delavec in skrben družinski oče ter je umrl kot veren katoličan. G. župnik je v poslovnih besedah tolažil in bodril in domači pevci so se od Emila poslovili z žalostinkami. Jako dober vtis je napravilo, da so se v lepem številu udeležili pogreba sodelavci pokojnikovi in sošolci njegove hčerke na II. strokovni šoli iz Gorice s profesorji vred. Težko prizadeti družini naše iskreno sožalje.

Žalujoča žena Jožefa se iskreno zahvaljuje delavcem podjetja Selveg, strokovni šoli v Gorici in vsem drugim za udeležbo, za vence in drugo. Vse ji je bilo v veliko tolažbo.

IZ PEVME

Staršem pevskih malčkov javljamo veselo vest, da je bila pred nekaj dnevi oddana na dražbi gradnja novega otroškega vrta v Pevmi. Delo je prevzelo podjetje bratov Macuzzi. Stroški bodo znašali 6.250.000 lir. Gradbena dela se začno v kratkem.

Naj omenimo še prečudni predlog šovinističnih goriških krogov za novo cesto iz Gorice čez Livado, Solkansko polje do spomenika na Oslavju. Ne vemo, zakaj jim tako smrdi prelepa in romantična cesta po ulici 20. septembra čez pevski most skozi Pevmo na Oslavje do okostnice. Saj bi izvedba načrta za novo cesto in nov most požrla stotine in stotine milijonov. Svet je sicer dovolj neumen, da se zna tudi za kak nesmisel ogreti. Kako morejo v današnjih trdih časih nalagati ljudstvu nova bremena?

IZ PODGORE

Gospodarska dejavnost v naši predilnici postaja iz dneva v dan vedno bolj živahna. Vodstvo podjetja se na vse načine in vneto trudi, da bi znatno povečalo proizvodnjo ter na ta način zaposlilo vedno več delavcev, ki jih je pri nas še vedno veliko brez dela.

Dan za dnem prihaja v tovarno po več kamionov, ki prinašajo nove stroje, bodisi iz notranjosti države, bodisi iz inozemstva. Novi stroji stanejo približno dve milijardi lir in so potrebni za poslovanje nove rayon-tovarne, ki bo začela obratovati, kakor upamo, v nekaj mesecih. V začetku bo vodstvo moralo premagati težje ovire, ker bo imelo mnogo stroškov za nabavo velike količine nafte, ki jo bo tovarna potrebovala za pogon strojev. Gradnja novih tovarniških prostorov zelo hitro napreduje. Pri novem delu bo zaposlenih zaenkrat nekaj nad 300 novih delavcev, vsaj povečini domačinov, ki seveda pričetek poslovanja nove tovarne najbolj nestrpnost pričakujejo. Tudi ob tej priliki moramo poudariti, naj vodstvo podjetja zaposli pri novih delih zares izključno le domačine, ako ni iz tehničnih razlogov v enem ali drugem posebnem primeru nujno potreben drugačen ukrep.

Ko se nam obeta nov razmah proizvodnje, ne bo brez potrebe, ako tu spet pozovemo goriško županstvo, da izvrši že staro obljubo delavcem: novo brv v višini Terpinove gostilne. Dela občina ne sme nikakor

več odlagati. Saj gre končno le za razmero-ma majhen izdatek.

Z VRHA

Predpreteklo nedeljo smo pokopali zdravo kraško korenino, 83-letnega Jurena Štefana, zvestega naročnika in vnetega čitatelja Novega lista. Pokojni je bil vse življenje vzoren delavec, ki si je s pridnostjo priboril tako premoženje, da je spadal med odlične posestnike v vasi. Bil je tudi vzor poštenosti in ljubezni do rodne grude. Njegovega pogreba se je udeležila vsa vas pa tudi bližnja in daljna okolica.

Blagi poštenjak naj v miru počiva, njegovim preostalim pa izrekamo prisrčno sožalje. Sožalju za kremenitim možem se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

Razveselili smo se, ko smo zvedeli, da je sovodenjski občinski svet na zadnji seji razpravljal tudi o potrebi po podaljšanju električne napeljave do treh kmetij pri Črncih. Delo bi stalo 475.000 lir, stroške bi krila v glavnem Selveg, za ostanek 241.000 lir bi prispevali nekaj sami kmetovalci, nekaj vsi Vrhovci. Ako bo treba, pa bo svoj delež pristanila tudi sovodenjska občina. To dejanje bo hvale vredno, kajti le na ta socialni način je mogoče preskrbeti tudi te tri samotne kmetije z elektriko.

SOVODNJE

V dopisih iz Sovodenj smo že nekajkrat omenili, da smo v naši občini še vedno brez vodovoda in zato brez zdrave pitne vode. Naše ljudsko glasilo se ob vsaki priliki dosledno bori, da se vse slovenske občine in va-

si v goriški okolici, v Brdih in na Krasu, v Jamljah, Dolu ter na Vrhu preskrbijo z zdravno pitno vodo. Tudi namakalne naprave v Sovodnjah in Štandrežu bi bile ogromnega pomena za naš gospodarski razvoj. Ako praznuje vzhodna Furlanija te dni 50-letnico obstoja namakalnih naprav, bi se morala država v isti meri zavedati svojih obveznosti do slovenskega prebivalstva.

Izražamo veliko zadovoljnost, da se je naš občinski svet v preteklem tednu med drugim bavil tudi z vprašanjem vodovoda za Sovodnje in vse vasi sovodenjske občine. Sklenil je, da napravi pri goriški občini vse potrebne korake, kako naj bi se goriški vodovod, ki dobiva vodo iz slavnih Mrzljekov in Kromberka, podaljšal preko Štandreža do Sovodenj.

Upamo, da bo naš mladi in energični župan ostal zvest svoji zamisli in da svojega načrta ne bo opustil, dokler ga občina na en ali drug način ne izvede.

PLEŠIVO-SUBIDA

Ne dolgo tega nas je obiskal novi dekan msgr. Josip Trevisan. Predpreteklo nedeljo je pri nas v Subidi daroval sv. mašo. Tedaj nam je prav po očetovsko in prijateljsko tudi pridigal in nas utrjeval v krščanski veri. Razume se, da so nam njegove besede šle do srca, ker nam je govoril v materinskem jeziku. Tako je prav in zares krščansko. Če bi se vsi italijanski duhovniki te velike dolžnosti do slovenskih vernikov zavedali, bi se cerkev ne odtujila tolikim vernikom, kakor se je marsikje na žalost zgodilo.

Zato še toliko bolj ugotavljamo veliko zadovoljstvo z novim g. dekanom, ki tudi drugače prijazno obiskuje slovenske družine.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

ŠEMPETER SLOVENOV

Leta 1930 je domačin Sitar Anton iz Knosta pri Gorenjem Barnasu, ki spada pod šempetersko občino, ponovno zapustil rodni kraj ter se kot zidar vrnil v Francijo. Tam je namreč delal kakor mnogi drugi ljudje iz Beneške Slovenije in Furlanije že takoj po prvi svetovni vojni. Preživel je kratek dopust doma pri ženi Avgusti Birtič in hčerkici Elviri, ki je bila tedaj stara dve leti. Več časa ju je potem podpiral s svojimi skromnimi prihranki. Pisma in denarne pošiljke pa so postajale vedno redkejšje, dokler niso popolnoma prenehale.

Tedaj se je začela trnjeva pot za ženo in hčerkico, ki je bila vrhu vsega še bolna. Mati je s kmečkim delom pri raznih posestnikih le malo zaslužila. Minila so leta, a žena je še vedno upala, da se mož kdaj oglasi. Medtem je izbruhnila druga svetovna vojna. Sitarja so poklicali na prisilno vojno delo; hčerka Elvira je pa zbolela. Odpeljali so jo v videmsko bolnico, kjer je umrla. Po drugi svetovni vojni je uboga žena začela ponovno iskati moža. Zvedela je, da so ga Nemci l. 1944 odpeljali v Nemčijo. To ji je sporočil julija 1950 Italijanski rdeči križ. V Nemčiji pa se je za Sitarjem izgubila vsaka sled. Vsi so bili mnenja, da je postal žrtev bombardiranja. Ker se je žena le težko in slabo preživljala, so ji na občini svetovali, naj zaprosi vojno pokojnino. Da bi dokazala svojo pravico, je vložila na videmsko sod-

nijo prošnjo, da se njen mož proglasi za mrtvega, kar se je 17. marca 1952 tudi zgodilo. Nato je vložila prošnjo za pokojnino. Glavno ravnateljstvo za vojne pokojnine v Rimu je pa poizvedovalo za največjo natančnostjo po vseh italijanskih konzulatih v Nemčiji in Franciji, da bi ugotovilo dejansko stanje. Končno so ugotovili s pomočjo pariške policije, da je Sitar Anton še živ in da biva v nekem francoskem mestu.

Tedaj je prošnja za pokojnino padla v vodo in videmska sodnija bo 25. julija o tej zadevi še enkrat razpravljala ter prejšnjo razsodbo preklicala. Sitarja bodo v šempetrskem občinskem uradu vpisali zopet med žive.

UKVE

Veliki upravno-pravni spor, ki je nastal zaradi prepomembnih služnostnih lesnih in pašnih pravic, je po 35 letih mučnega boja danes zaključen v korist služnostnih upravičencev. Do ugodnega izida težkega in dolgotrajnega spora je prišlo na podlagi senžermenske mirovne pogodbe med Italijo in Avstrijo. Izšel je namreč državni odlok, po katerem bo lesna in pašna služnostna pravica za vsakega upravičenca še v teku tega leta postavno zapisana. To pomeni veliko gnotno pridobitev za vse ukvanske hišne posestnike. Proti državnemu odloku ni več dovoljen noben priziv.

Z novim odlokom je končno odstranjena (Nadaljevanje na 6. strani)

Churchillov osebni policist pripoveduje

Maja 1940 je bil Churchill star 65 let. Vse življenje je zaman čakal, da bi postal predsednik vlade, sedaj se je pa zdelo, da je že prepozno. Toda Hitlerjev pohod na svobodne narode je prisilil angleške stranke, da so se v stiski zatekle k staremu Churchillu, ki je bil edini sposoben, da se postavi po robu nacističnemu nasilniku.

Thompson pripoveduje, kako je spremljal starega politika na razgovor z angleškim kraljem v palačo Buckingham. S sestanka se je Churchill vrnil kot načelnik vlade.

Veseli me — mu je čestital policist — da ste naposled dosegli ta položaj, vendar sem želel, da bi se bilo zgodilo v boljših časih. Strašna je naloga, ki ste jo vzeli na svoja ramena.

»Res, sam Bog ve, kako je strašna,« je odvrnil Churchill. »Upam le, da ni prepozno. Zelo se bojim, da je prekasno...«

Stal je zamišljen sredi ulice in se zadržal v praznino. Ni videl cestnega vrveža niti slišal letal, ki so brnela po nebu. Iz oči so mu privrele solze in polzele po licih.

Končno se je iztrgal iz težkih misli ter se napotil k palači mornariškega poveljstva. S težkimi in odločnimi koraki se je vzpenjal po stopnicah, ki so ga peljale v slavo in človeštvo v svobodo.

Thompson, ki je moral skrbeti za Churchillovo telesno varnost, ni imel z njim lahkega posla. Ob začetku vojne — pravi — sem bil z njim na francoskem bojišču v Amiensu. Bivali smo v stari graščini, ko je iznenada zatulil letalski alarm. V zraku se je razvijala bitka med nemškimi in zavezniškimi zrakoplovi. Vojaki so imeli strog nalog, da nas vse odstranijo in spravijo v zaklonišča.

Toda Churchill se je bil že vrgetl v grmov-

je in zasledoval kot začaran potek boja. Zgrabil sem ga za ramena in dvignil na nože, a on me je jezno porinil v stran: »Doli z glavo, tepec! Ali me hočeš oropati takega prizora?« Spet je bil v grmovju in gledal skozi veje bitko do konca.

Churchilla nevarnost mika in ga spravi v dobro voljo. O tem sem se imel priliko desetokrat prepričati za časa vojne.

SUNEK V REBRA

Ko se je začela tako zvana bitka za Anglijo in je Hitler z neprestanimi težkimi zračnimi napadi hotel zlomiti odpor angleškega naroda, se je Churchill najprej držal predpisov kakor vsi ostali: brž ko so zavriskale sirene, je šel v zaklonišče. Toda kaj kmalu je njegovo zaničevanje nevarnosti tako raslo, da se mu nihče ni upal več niti svetovati, naj gre v podzemlje.

Sredi vriskanja siren se ti je nudil zanimiv prizor: ministri in uradniki so v največji naglici tekali v zaklonišče, medtem ko se je stari Churchill hitro vzpenjal proti strehi. Od tu je mirno opazoval, kako treskajo bombe in kako deluje britansko protiletalsko topništvo. Ni ga bilo razloga, s katerim bi človek mogel prepričati Churchilla, naj opusti to drzno in tvegano navado. Kar nevarno je bilo mu kaj svetovati.

Moj položaj — pripoveduje Thompson — je bil zelo težaven. Moja dolžnost je bila, da čuvam dragocenega moža pred smrtjo. Kako naj to naredim, če me noče ubogati? Kadar je okoli naju švigala smrt, sem večkrat moral pozabiti, kdo stoji pred mano. Če je bilo potrebno, sem ga enostavno sunil v rebra, samo da sem ga spravil pod kak zid na varno. Tedaj me je začel divje psovati in je streljal delj časa name s srditimi pogledi.

Pozneje se je seveda pomiril in se skušal pri Thompsonu na svoj način opravičiti. To je naredil tako, da je bil z njim prijazen. Gotovo se je zavedal, da bi bomba raztrgala na kose obenem z načelnikom vlade tudi njegovega zvestega policista.

»Žal mi je,« je nekoč dejal Thompsonu, »da Vas izlagam nevarnostim, a tega bi ne delal, če bi ne vedel, kako zelo vam — ugajam!«

Lažnik! — si je mislil policist. — Kako moreš trditi, da mi smrtna nevarnost prija! Prav nič mi ne ugaja. »Kar me najbolj skrbi,« je rekel na glas, »je vaša varnost.«

»Moja ura« — se je Churchill branil — »zazvoni, ko bo to Bog določil.«

In tako se je podajal ves čas vojne s svojim policistom brezskrbno in dobre volje iz nevarnosti v nevarnosti in hvala Bogu se ni nikomur nič pripetilo. Oba sta še živa in zdrava! (Se nadaljuje)

Hanalska dolina

(Nadaljevanje s 5. strani)

velika škoda za ukvanske posestnike, ki niso doslej mogli uživati svojih lesnih in pašnih služnostnih pravic.

Upravno zastopstvo služnostnih upravičencev naše vasi je imelo ogromno truda in dela v tem dolgotrajnem sporu, a končno je bilo njegovo delo hvala Bogu kronano z uspehom.

ZA SAHISTE

Končal se je mednarodni šahovski turnir v Hamburgu, kjer sta sodelovala Jugoslovana Matanovič in Pirc, švedski velemejster Stahlberg in vrsta drugih mojstrov.

Zmagal je Matanovič z 12 točkami. Drugi Darga 10 1/2, tretji Pirc 9. Sledijo Stahlberg in Teschner 8 1/2, Beni 8, Bialas, Heinicke in Kieninger 7 1/2, Pfeiffer 7, Golombek, Rellstab in Lange 6 1/2, Castaldi 6, Prins 4 1/2 in Schmidt 4 točke.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Maksimilijan je bil bolj bistre glave in bolj priljubljen kot njegov brat. Zanimal se je za umetnost in tudi sam slikal. Rad se je ukvarjal s pesniki in je bil sanjave, malce otožne narave. Bil je naprednejšega duha kot brat Franc Jožef. Ko je bila leta 1848 dana avstrijskim narodom prva ustava, se ni bal dvorskih opominov in vsemogočnega ministra Metternicha, marveč je glasno odobral, da sme ljudstvo sedaj svobodno zadihati.

Take misli pa niso bile prav bratu, ki je l. 1849 zasedel avstrijski prestol samo zato, ker je bil dve leti prej rojen. Franc Jožef je mnogo dal na strogo špansko dvorno etiketo, ki je Maks ni maral.

Spominjal se je raznih sporov z bratom. Zato je bil prav vesel, ko je mogel z dvora v Trst k mornarici. Vleklo ga je morje. V svoj dnevnik je nekoč zapisal: »Zvest svoji želji se vračam na valove oceana in iščem miru razburkani duši, ki ga zemlja ne more dati.« Že leta 1850 je z avstrijsko eskadro obiskal Grčijo in Malo Azijo. Naslednje leto je pa plul s fregato »Novaro« po oceanih. Nabral je iz vseh delov sveta toliko redkih predmetov, da jih je bilo za cel muzej. Tudi nenavadna drevesa in semena je presajal in jih je še danes miramarski park ves poln.

Vse mogoče misli so ponoči vstajale v mlademu možu. Boli ga, da ga na dunajskem dvoru zapostavljajo. Spominja se svoje mlade zaročenke Marije, hčere brazilskega cesarja Pedra I., ki je komaj dvaindvajsetletna umrla. Vse to je Maksimilijanu rojilo po glavi.

Proti jutru se je umiril. Komaj je sonce pozlatilo kraški rob in umirjene valove, je šel iz hiše k morju. Tam na čeri sedeč je opazoval prekrasno naravo v mirnem jutru in občudoval ta lepi košček zemlje. Brž je sklenil, da si prav tu postavi nov dom, kjer bo sam s svojimi zbirkami in mislimi, daleč proč od dvornih spletk in nasprotovanj.

BELI GRAD NA MORJU

Takrat pač ni vedel, da je huda usoda, ki so jo habsburški predniki priklicali na svoje potomce, že razpela peruti tudi nad gradom, ki ni še stal. Izbral je gradu že tudi ime: Miramare, Občuduj morje!

Naslednje leto je Avstrija začela graditi progo Dunaj—Trst. Maksimilijan je poklical k sebi inženirja Karla Junkerja, ki je vodil dela na progi, in mu je ukazal, naj izdela načrt za novi grad. Še isto leto so začeli na skalah grljanskega rtiča nasipati terase, ki se dvigajo dvanajst metrov iz morja. Mest-

na občina je začela graditi cesto ob morju do Miramara.

Grad iz belega nabrczinskega marmorja so zidali več let. Prav dokončan je pa bil šele štiri leta po Maksimilijanovi smrti. Najprej so postavili že l. 1859 »mali grad« na prostoru nekdanje Danevove hiše, katero so odkupili. Gradič je popoln posnetek svojega večjega brata.

Slog obeh je normanski z mnogimi stolpi in stolpiči četvero- ali peterokotne oblike, podobne mornariškim zvonikom za signaliziranje. Po ostrejšu je vse polno oken in nazidkov. Stavba nima neke simetrične oblike. Pesamezna krila gradu so med sabo povezana s prehodi in velikimi stopnišči. Vse je nekam neenotno in samosvoje — kot zgodovina, ki se je in se še pleče v teh sobanah.

Sobane so holj galerije slik iz slavne pa tudi žalostne habsburške preteklosti. Povsod vise mogočni kristalni lestenci. Dvorane, obite in pregrnjene z damastom in preprogami, narede čuden in veličasten vtis, a so brez umetniškega okusa. Najbolj preproste so sobe nekdanjega cesarja. Opremljene so kot poveljniške kajute na ladjah, bržkone v spomin na srečne dni, ko je bil mlad častnik na morju.

Čudovit pogled prevzame gledalca zlasti z morja, ker se mu zazdi, da ta moderni grad kar kipi iz valov v vsej svoji belkasti lepoti. Zdi se kakor beli biser, vdelan v venec zelenih smaragdov rajskega parka.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razstava najmlajših

Akademski klub iz Gorice je te dni priredil v prostorih Katoliške knjigarne svojstveno in zelo posrečeno razstavo (prvo te vrste med Slovenci v Gorici) pod naslovom »Razstava najmlajših«. Pri razstavi so zastopani dijaki nižje srednje in strokovne šole iz Gorice. Da se ne gre le za kako šolsko razstavo, je razvidno že iz tega, da so tu razstavljeni samo izvorni izdelki, ne pa geometrične ali ornamentalne risbe.

Ena izmed največjih značilnosti razstave je ta, da vsebuje izdelke, ki nam pričajo o različni duševni dozorelosti po umetnosti stremeljih dijakov; v nekaterih slikah nas preseneča še popolnoma otroško doživljanje. Najizrazitejši primer te vrste je Branjnik Franka (I. str.) »Naše dvorišče«, v katerem je v dveh dimenzijah na zelo originalen način prikazal svojo domačijo. Nardin Natalija (I. g.) ima v »Pustu« umirjeno dispozicijo elementov: kompozicija, čeprav navidezno naivna, je tako dovršena, da bi tu že lahko govorili o nekaj »asimetrični simetriji«. Črv Lucijan (I. str.) nam je v elementarnih potezah, toda s čudovitim osebnim doživetjem prikazal »Goriški grad«: največji vtis je nanj napravila zamrežena votlina, glavna vrata in pa široka cesta, po kateri vozijo lambrete; tu nam je dano občudovati pristno otroško sintezo. Posebne vrste interpretacije najdemo tudi v »Prodajalcu tulipanov«, ki nam ga je podal Gulij Jože (I. str.): prodajalec nam nudi tri same tulipane, toda ti so res ogromni, mnogo večji od prodajalca samega; d: je njegova simbolika prišla lepše do izraza, jih je vrhu vsega še stiliziral.

Večjo dozorelost nam kaže Pelicon Martin (II. str.): njegov »Dom nam priča že o nekem določnem vzdušju, aytor je vse prej kakor po golem naključju rabil svetle barve, da bi povedal, kako vse počiva okrog doma v popoldanskem soncu. Svojevstvena je tudi njegova uprizoritev pekla pri štirih ilustracijah k povesti »Hudobin potepin«. Krašček Sergij (I. str.) nam je lepo upodobil del Stolnega trga: naravnost občudovanja vredno je to, da zmore dvanajstleten otrok tako dobro prikazati neko določeno okolje. Krušiča Marijana (III. g.) »Rokoborci« so zelo razgibani, tako atleti v ospredju kakor množica gledalcev okrog njih. Klejndienst Ksaverij (III. g.) je za upodobitev »Krasa« rabil skromna barvna sredstva in s tem na prepričljiv način dojel puščobo kraške pokrajine.

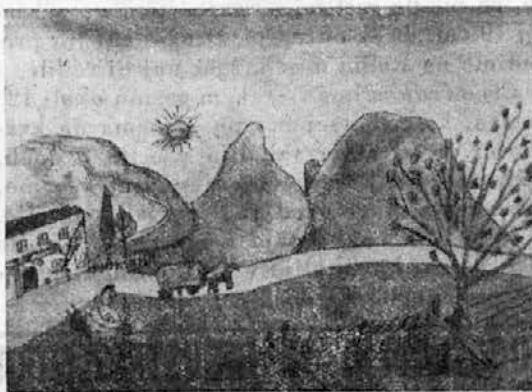
Kar še nagrajencev tiče, sta bili določeni dve prvi nagradi »ex aequo« za zrelejše »umetnike«. Prvo nagrado sta dobila Čej Jožef in Komic Marija, oba iz tretjega razreda sred. šole. Čej se nam je predstavil s dvema izdelkoma: »Pogled preko streh« in »Iz šolskega okna«; nagrado si je zaslužil s prvo sliko. V njej je prikazal izredno dozorelost: zelo spretno je rešil vprašanje globine in v zaporedju streh ustvaril čudovito pokrajino. Komic razstavlja tri dela: lepa ni samo »Vaza s cveticami«, ampak tudi obe tihožitji, v katerih kaže zelo osebno interpretacijo barv.

Druga in tretja nagrada sta bili določeni za otroške risbe. Primožič Oskar (I. str.) je bil drugi nagrajeneec za delo »Blejski otok«, iz katerega veje neka svojevrstna primitivnost, ki nas spominja na srednjeveške freske. Maraž Silva (I. g.) je pridobila

bil tretjo nagrado z delom »Steverjana«: nekaj tako fantastičnega nam more le otrok prikazati.

Razstava, ki bi se morda površnemu gledalcu zdelala brezpomembna, utegne biti v marsičem zanimiva in poučna: zanimiva že s psihološkega in pedagoškega stališča, poučna pa, ker nam v marsikaterem oziru omogoča laže spoznavati in tolmačiti današnje umetniške struje.

M. R.

Debellis Gelindo (I. str.): Delo na polju

Pastirček Peter in kralj Brilljantin

je mladinska igra, ki jo je spisal Oskar Wuehner. Slovensko narodno gledališče za Tržaško ozemlje jo je igralo že po raznih manjših odrih; v četrtek, 19. maja, pa jo je igralo v Avditoriju za mestno mladino. Igra, ki jo je skrbno pripravil režiser Joško Lukeš, je nudila zelo lep dopolnjen številnim mladim gledalcem pa tudi njihovim odraslim spremljevalcem. Vsebinsko je to bajka, ki je razdeljena na štiri slike. V njej se pojavljata resnični, še bolj pa pravljčni svet. Godi se v planinah, kakor naš Kekec. Tudi sicer ima s Kekcem številne podobnosti.

Pravljčni svet predstavljajo: kraj palčkov Brilljantin, njegov služabnik Cipcop ter hudobna čarovnica Hudamora. Resnični svet pa: kmet Mrvar, njegova hči Lizika, pastir Peter, hlapec Gašper in dekla Nančka. Pastir Peter pride past v gore Mrvarjeve goze. Tu najde čarobni kamen Brilljantin, ki ga je zgubil kralj palčkov Brilljantin. Ta je zaradi izgube Brilljanta zelo nesrečen, ker brez njega ne more opravljati nikake kraljevske oblasti nad svojimi palčki. Boji se zlasti, da bi našla Brilljantin njegova najhujša nasprotnica hudobna Hudamora. Ko Peter spozna dobrega Brilljantina, mu rad vrne prstan. Brilljantin mu zato obljubi pomoč v kakršnikoli sili. To se tudi kmalu zgodi. Ko izve namreč Hudamora, da je Peter postal Brilljantinov prijatelj, se maščuje nad njim. Ukrade mu koze in jih skriva v svoj hlev. Ker ve, da se imata Peter in Mr-

varjeva hči Lizika rada, mu odpelje še Liziko, da bi ga še bolj uničila. Peter išče koze in Liziko. Iščejo jih tudi drugi Mrvarjevi. Hudamora pa vse po vrsti ujame in jih zapre v svojo koč, okrog katere je magični zid, da ne morejo uiti. Ujetnike reši Petrov prijatelj Brilljantin, ki s pomočjo čarobnega Brilljanta odklene vsaka vrata in tudi magični zid premaga. Čarovnica Hudamora je premagana in vsi so srečni.

Med igralci so se odlikovali zlasti Leli Nakrstova kot Hudamora, Tea Starčeva kot Lizika in Stane Raztresen kot leni Mrvarjev hlapec. Režiser je igro obogatil z raznimi domisleki. Zlasti vragolije, ki jih je na račun lenega hlapca Gašperja počenjal škrt Cipcop, so bile kaj imenitne za mlado občinstvo. To ni niti opazilo, da se prizor nekoliko predolgo vleče.

Otroci so se tako uživali v dogajanje na odru, da so tu pa tam kar sami posegli v igro in v zboru klicali svarila svojim ljubim junakom na odru. To je prisrčnost predstave še povečala. Ko se je igra srečno končala, so vsi nasmejani odhajali. Z njimi so srečni odhajali tudi njihovi starši, veseli, da so mogli svojim ljubljencem nuditi tako lepo zabavo ob slovenski besedi in slovenski družbi. »Ja, če bi bilo to večkrat!« smo lahko slišali vzklikati ene in druge.

VZGOJNI KOTIČEK

Izposojanje

Zadnjič smo v Vzgojnem koticu opravljali ljudi, ki si izposojajo knjige od prijateljev ali znancev in jih potem nikdar več ne vrnejo. Lepi tiči so to kajne! Pa ko bi ostali samo pri knjigah, bi še kar šlo. Na žalost pa so med nami ljudje, ki si izposojajo vse od kraja: žepne robce, glavnike, rokavice, obleke, dežne plašče, dežnike, lonce, krožnike, kozarce, električni likalnik itd. Se večjo potrebo pa imajo gospodinje. Danes jim zmanjka: olja, kisa, soli; jutri: moke, testenin, sladkorja, riža in raznih drugih življenjskih potrebščin. Kje dobiti? Najcenejše je pri sosedih; danes pri eni, jutri pri drugi. Vse bi še bilo opravičljivo, ko bi se ti prešmentani izposojevalci naučili tudi vračati.

Gospoda Ninija se še prav gotovo spominjate. Izvrsten možakar je. Samo eno slabo lastnost ima: na dež ni nikdar pripravljen. Pred tremi meseci je bil na obisku pri Pertotovih. Seveda se je ob dobri kapljici zamudil do poznega večera. Pričelo je deževati in Nini je bil brez dežnika. Grozilo je, da se Pertotovi še ne bodo iznebili zakasnelega gosta, kajti Nini se je odločil, da ostane v gosteh, dokler

ne preneha dež. V tej zadregi mu je gospodar posodil dežni plašč. In danes po treh mesecih gospod Pertot še nima svojega površnika.

Gospod Nini se pa tudi dobro razume na dežnike. Zadnjega so mu sicer starši kupili za birmo, a zaradi tega ne smete misliti, da je brez njega. Kaj še! Doma ima zbirko dežnikov vseh vrst — seveda izposojenih. A nič zato! Njegovi so pa le. Če prične slučajno deževati, ko je zdoma, si izposodi danes dežnik v gostilni, jutri pri sorodniku, prijatelju, znancu itd. Ima pa, hvala Bogu, še tako dober spomin, da si ne izposodi dežnika dvakrat pri eni in isti osebi.

Gospod Nini, dežnik je draga stvar, zato prenehaj z izposojanjem. Domačo zalogo »marek« pa dobro pregledaj in ugotovi, koliko je med njo tvoje lastnine.

Gospodinje, ve pa dobro pregledajte svojo zalogo jestvin. Če vam kaj manjka, si pravočasno nabavite. Nič več: »Prosim, posodite mi malo sladkorčka, pol kozarčka olja, vam bom takoj vrnila.«

Izposojanje je grda razvada. Če si pa že moraš kaj izposoditi, potem pa še isti ali pa vsaj naslednji dan vrni!

21. maja je gostovala v Mariboru celovška Opera. Pod vodstvom dirigenta Thea Haslingerja je uprizorila Leharjevo opereto Grof Luxemburški. Ker je bila izvedena na primerjni višini, je bil splošni vtis ugoden.

V začetku junija bo mariborska Opera vrnila obisk v uprizoritvijo v Celovcu Mascagnijeve Cavallerie rusticane in Baranovičevega baleta Lectovo srce. Dirigiral bo ravnotej mariborske Opere Cvetko.

V drugi polovici maja je bila v Celju odprta zgodovinska razstava »Razvoj celjske umetnostne dejavnosti od leta 1918 do danes«. Na njej je sodelovalo 25 umetnikov s 97 deli, med katerimi so bili akvareli, olja, pasteli, tempera, risbe, grafike in plastike. Razstavljali so umetniki, ki so kakorkoli življenjsko povezani s celjsko pokrajino. Po letu 1918 so v Celju med drugimi delovali naslednji umetniki: Levčnik, Sajovic, Ščuka, Salezin, Sirk, Modic, Grašer, Klemenčič, Zelenko, Zuža, Kurnik, Kitak, Sušteršič, Lorenčakova, Jeraša, Zdolšek, Maček, Deržek, Vudler, Podjed, Cesar itd.

GOSPODARSTVO

VRTNAR V JUNIJU

Junij je prvi poletni mesec in med poletjem je glavno vrtnarjevo opravilo zalivanje in čiščenje plevela, pa tudi ponovno obdelanje gredic, s katerih smo pobrali dozorelo povrtnino.

Glede na zalivanje moramo pomniti: sveža voda iz vodovoda ni najbolj prikladna; boljša je nekoliko postana voda, katero zberemo v čebrih ali koritih na samem vrtu. Kdor pa zaliva z gumijastim ali drugačnim črevesom, naj rabi tak razpršilnik, da bo razdeljeval vodo v obliki nežnega dežja in ne v močnih curkih, ki zemljo zabijajo. Najprimernejši čas za zalivanje je pod noč, ko se je zemlja že nekoliko ohladila. Če zalivamo zjutraj, moramo paziti, da ne zmocimo listov, ker bi pozneje močni sončni žarki mogli preluknjati in ožgati mokre liste: kaplje na listih pritegnejo namreč sončne žarke in jih osredotočijo na eno mesto. Tako nastane ožgano mesto, če ne luknja; torej isti pojav kot s povečevalnim steklom ali z oglealom.

Veliko dela povzročajo sedaj paradižniki: potrebno jih je čistiti in škropiti proti peronospori. Predvsem moramo odstraniti vse liste, ki bi se imeli dotikati zemlje, ker se na teh najprej razvije peronospora in se potem širi navzgor. Kar smo od paradižnikov odrezali, moramo vreči na gnojišče ali še bolje na ogenj in ne puščati na vrtu, posebno ne blizu paradižnikov, ker se na teh listih in poganjkih prav gotovo razvije peronospora. Proti peronospori škropimo z raztopino modre galice in apna (kot za trte). Raztopina naj bo šibkejša in naj nikdar ne presega 1%. Poškropiti moramo predvsem spodnje dele rastlin.

V tem mesecu lahko sejemo: šparglje, rdečo ali vrtno peso za uporabo v oktobru in novembru; vrtni korenček za november-december; radič za julij, avgust in poznejše mesece; endivijo za poletje in jesen; cvetačo za november, december; brokole za čas od januarja do maja; kumarice za konec poletja in prvo jesen; fižol in grah, posebno v

vlažnih legah; jedilne bučice in melone; peteršilj za jesen in zimo; repico, repo in redkev, posebno črno; solate, kapus, ohrovt (vrzote).

Šparglji: v vsakem gramu je okoli 80 semen in za kvadratni meter površine zadostuje 8 gramov semena, ki ga pokrijemo z 1 cm zemlje. Seme vzkali v enem mesecu. Dobro je, če mlade rastlinice razredčimo na razdalji 10 cm, da se okrepijo. Drugo leto jih presadimo na stalno mesto, kjer naj bi rodile.

Črna redkev ima v vsakem gramu okoli 120 semen, katerih vsejemo po 2 grama na kvadratni meter, kjer vzkalijo v 5 do 8 dneh. Uživamo jih od septembra naprej v zimo, navadno zribane med radičem ali endivijo.

Repice in repa imajo v gramu do 450 do 700 semen, ki vzkalijo v 4 do 6 dneh, če seme pokrijemo z 1 do 2 cm zemlje.

JUGOSLAVIJA SE INDUSTRIALIZIRA

(Nadaljevanje in konec)

Vsak nepristranski opazovalec mora danes priznati, da se je v Jugoslaviji v zadnjih 10 letih industrija zelo razvila. V industrijska središča so pritegnili velike množice s podeželja. To je šlo sicer na škodo kmetijstva in male obrti, a to ni predmet naše razprave. Napredek v industriji je res velik, tako da so mnogi kraji popolnoma spremenili svoje lice. Slovenija je izgubila svoj pretežno kmetijski značaj, saj tu živi komaj 45% ljudi od kmetijstva.

Najvidnejši napredek so dosegle sledeče industrijske panoge:

1. Proizvodnja električne sile. Od predvojnih 1173 milijonov kilovatnih ur (kW) se je proizvodnja dvignila že na 3460 milijonov, kar se pravi, da se je skoraj potrojila. Zgrajenih je bilo 40 električnih central na vodni pogon in 29 termocentral. S pomočjo italijanskega, avstrijskega, zapadnonemškega in švicarskega kapitala so v načrtu 4 nove velikanske vodne centrale, ki bi same dajale 7 milijard kW ali dvakratno sedanjo proizvodnjo, s čimer bi se neke krile notranje potrebe, temveč bi električno silo

lahko izvažali v države, ki bi s kapitalom pomagale zgraditi te centrale. Poleg teh štirih pa so v načrtu še druge električne naprave.

2. Petrolej — nafta. Ležišča petroleja so pred vojno komaj odkrili in proizvodnja je znašala nekaj nad 1000 ton letno. Danes prekaša proizvodnja že 150.000 ton.

3. Premog. Proti predvojnimi številkam se je proizvodnja več kot podvojila in znaša letos nad 16 milijonov ton.

4. Železo — jeklo. Proizvodnja železa je proti predvojni skoraj petkrat večja (500 tisoč ton), jekla pa več kot trikrat večja, narasla je od 220 na 717 tisoč ton.

5. Barvaste kovine. Sem spadata predvsem aluminij in baker, glede katerih bo Jugoslavija kmalu zavzemala v Evropi eno prvih mest. Čisti aluminij je že začela dajati velikanska tvornica v Strnišču pri Ptujju, kjer nastaja celo mesto.

6. Težka industrija. Stroje za nove tvornice je morala Jugoslavija prej uvažati iz inozemstva. Danes jih sicer še uvažata, a v marsikateri stroki se je že osamosvojila. Zgradila je namreč več livarn in tvornic strojev, med drugim znani Litostroj v Ljubljani. Nekajere stroje Jugoslavija že izvažata, predvsem v azijske države.

7. Lahka industrija. Jugoslavija izdeluje danes vse mogoče stroje in predmete splošne porabe: od radijev in filmskih naprav do dvokoles, traktorjev, železniških strojev in vagonov itd. itd.

8. Razne industrije. Proizvodnja kemikalij se je več kot podvojila in v zadnjih letih je bilo zgrajenih 20 novih tovarn. Približno enako se je dvignila tudi proizvodnja papirja in celuloze. V tekstilni industriji je napredek manjši, a proizvodnja se je povisala za 38%, v prehranbeni pa za 48%.

9. Vojna industrija. Po prelomu s kominformom si je Jugoslavija morala zgraditi tudi vojno industrijo, da ne bi v primeru sile ostala neoborožena. Te številke so tajne.

10. Splošna pripomba. Slovenija je kot rečeno izgubila svoj pretežno agrarni značaj. Še večje spremembe pa so v Bosni, ki ima največja ležišča premoga in železa ter drugih rud. Središče industrije je tu v Zenici, okoli katerega se razvija pravo Porurje (velika industrijska pokrajina v Zapadni Nemčiji.)

Sportni pregled

NOGOMET

JUGOSLAVIJA - ITALIJA: 4-0 (0-0)

Reprezentanci sta nastopili v naslednjih postavah: **Italija:** Viola; Magnini, Giacomazzi; Chiappella, Ferrario, Bergamaschi; Pandolfini, Pivatelli, Boniperti, Menegotti, Frignani.

Jugoslavija: Beara; Belin, Stanković; Krstič, Horvat, Boškov; Ognjanov, Veselinović, Zebec, Vidošević, Vukas.

Sodnik: Steiner (Avstrija).

V 37. minuti prvega polčasa je Mitič zamenjal Ognjanova, dve minuti kasneje pa Galli Pivatellija.

Gole so dali: Veselinović v 3. minuti, Zebec v 21. minuti, autogol Bergamaschija v 36. minuti in Vukas v 37. minuti, vsi v drugem polčasu.

Niti najbolj optimistični jugoslovanski navijač ni pričakoval kaj takega. Nihče si ni mogel misliti, da bodo Jugoslovani brez Čajkovskega, Milutinoviča in Bobeka nasuli sredi Torina Italijanom toliko številno golov. In to tistim «azzurom», za katere se je zdelo, da so končno zlezli iz povojne krize in da stopajo na pot Meazze, Pirole, Orsija, dvakratnih svetovnih prvakov.

Italijanski tisk je gledal z optimizmom na nedeljsko tekmo. Marsikdo je pisal o zmagoslavnem zaključku nogometne letne dobe. Po zmagah nad Bel-

gijo, Argentino in Nemčijo so bili prepričani, da bo tekma z Jugoslavijo nekaj dokaz, kako se je Italija zopet povzpela med najboljšie države na svetu. Pozabili so, da je bila zmaga nad Belgijo rečna stvar. En gol razlike je prisodil zmago Italijanom po obojestranski slabi igri. Zmaga nad Argentino je bila zmaga nad utrujenim moštvom. Kar se pa tiče zmage nad svetovnimi prvaki, vsak dobro ve, da so to le «uradni svetovni prvaki». S tem nočemo odrekati vsakršnega pomena tem trem zmagam, Italijanska enajstorka je res izboljšala v zadnjem letu svojo tehnično raven, vendar korak naprej ne pomeni še doseči odličnosti.

Razočaranja italijanskega občinstva in tiska so seveda krivi voditelji. Dr. Pasquale je bil eden redkih, ki je poznal resnično vrednost gostov. Tožil je, da zahteva javno mnenje na vsak način zmago in noče upoštevati, da spadajo Jugoslovani med najboljša moštva v Evropi. Saj so bili dvakrat zaporedoma olimpijski finalisti. Ko mu je prišla vest o zmagi Škotov na Dunaju (4:1), je zahvalil Boga, češ da bo mogoče malo pomirilo duhove.

Ravno nasprotno mnenje je vladalo v jugoslovanskem taboru. Tisk je pisal o slabi formi igralcev, vsakdo se je zavedal, kako tvegan je nastop brez Milutinoviča, Bobeka, Čajkovskega, Mitiča... Edino zvezni kapetan Tirnanič je dal na tržaškem kolodvoru izjave, iz katerih ni vel pesimizem.

Potek tekme je verjetno vsakomur znan. Krasna igra Boškova, Vukasa, Belina je navdušila gledalce, ki so izžvižgali svoje miljenice in jih na koncu

tekme z nešportnim vedenjem obmetali s steklenicami, da je bilo nekaj orožnikov ranjenih. Jugoslovani so pa navdušeno ploskali. Videti je bilo, da so gostje boljši atleti in da bolje obvladajo žogo. Njihova podajanja so bila milimetrsko natančna. Beara ni nikoli odbil žoge tjavendan. Vsakokrat jo je z roko podal bližnjemu tovarišu. Edina napaka je bila negotovost v streljanju.

In Italijani? Igrali so pač tako, kakor so jim gostje dopuščali. Nismo imeli vtisa, da bi igrali dosti slabše kot proti Nemčiji. Samo, da svetovni prvaki niso bili tako točni v podajanju kot Jugoslovani in, kar je glavno, njihov četverkot ni bil kos jugoslovanskemu. Krstič in posebno Boškov sta bila gospodarja na sredini igrišča.

Kaj pa Steiner? Bil je «domači sodnik». Odrekel je Vukasu gol in dve enajstetrovki. Ni pa prisodil niti Italijanom enajstetrovke, ko je Horvat z roko, sicer nehote, odbil žogo v kazenskem prostoru. Čudno je vihral z zastavico tudi stranski sodnik, ki je vztrajno ustavljal Zebeca zaradi «offsida», ki ga je samo on videl, tako da je nekdo izjavil, da je bil najuspešnejši Zebecov nasprotnik ravno stranski sodnik!

Nekaj izjav po končani tekmi:

Steiner: Jugoslovani so igrali krasno. Najboljši med njimi so se mi zdeli Vukas, Zebec in Boškov. Boniperti: Kdo je bil najboljši od Jugoslovancev? Mislim, da najboljših je bilo šest ali sedem.

(Nadaljevanje na 10. strani)

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, kralj džungle

št. 15

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Lev je tako neznansko potegnil za vrv, da je Tarzan strmoglavil na tla. Lev se je nato obrnil proti njemu. Tarzan je bil sedaj bližji smrti ko kdaj v svojem življenju. A črnci ga je rešil. Njegovo zastrupljeno kopje je predrlo Numovo kožo.

22

MAXON

Zver se je zdaj obrnila proti črncu, a Tarzanova vrv jo je vnovič zadržala. Beli mož je trikrat stekel okoli velikega drevesa in Numo privezal. Zgrabil je nož in levu prebodel srce. Beli in črni mož sta tedaj sklenila prijateljstvo.

Kmalu nato ju je obsula vznemirjena množica divjakov. Zlobudranja ni bilo ne konca ne kraja. Tarzanov novi prijatelj je povedal, kaj se je zgodilo. Tedaj je začel ves rod tekmovati, kdo bo bolje počastil čudno belo bitje.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Tarzana so odvedli v svojo vas in mu poklonili mnogo daril, med njimi tudi orožje. Njemu na čast so priredili divjo orgijo. Ko so vojščaki plesali v svetlobi ognjev, je Tarzan opazil, da so nosili mnogi izmed njih težko okrasje iz suhega zlata.

Nekaj tednov je Tarzan živel med njimi in hodil z njimi na lov. Naučil se je njihovega jezika in navad ter se prepričal, da niso bili ljudožrci. Njegov rešenelec Buzuli mu je pripovedoval ustna sporočila o rodu in dejal, da so bili nekoč mogočni.

25

MAXON

Arabski lovci sužnjev so bili zmanjšali njih število. Ko je Buzuli pripovedoval, so se lesketali njegovi okraski, ki so zbudili v Tarzanu spečo prav omikanega človeka in z njo vred pohlep po zlatu. Odkod je prihajala rumena kovina?

Skrivnost

DRJA FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Tedaj sem prvič od blizu začutil njen nenavadni parfum. Polna tema je bila okoli naju in le po tem parfumu sem vedel, da je blizu mene, dokler se njena roka ni dotaknila moje, nakar me je vodila skozi neki hodnik in potem navzgor po golih stopnicah. Odklenila je druga vrata. Znašel sem se v odlično opremljeni sobi, ki jo je razsvetljevala mila svetloba zasenčene svetilke, stoječe na nizki mizi v sredi grmade svilenih blazin, ki so bile razmetane po perzijski preprogi, katere rumena razkošnost se je zgubila izven svetlobnega kroga.

Karamaneh je dvignila zaveso pred nekimi vrati in za hip pozorno prisluškovala.

Tišina je ostala neskaljena.

Tedaj se je sredi kopice blazin nekaj zganilo in dvoje drobnih sijočih oči je pogledalo proti meni. Ko sem pogledal natančneje, sem videl, da je v mehkem razkošju čepela mala Fu-Mančujeva svilena opica.

»Tod,« je šepnila Karamaneh.

Mislil, da še nikoli noben resen zdravnik ni bil na tako nespametnem opravku, toda ker sem bil že tako daleč, mi nikako modrovanje ne bi koristilo.

Hodnik onstran je bil pogrnen z debelimi preprogami. Ko sva šla proti slabotni luči spredaj pred nama, sva prišla na nekakšen balkon, ki je vodil z enega do drugega konca velike sobane. Zgoraj sva stala v senci in zrla navzdol, kjer se mi je nudil prizor, ki si ga nikdar ne bi mogel misliti. Ta soba je bila skoraj še bolj razkošno opremljena kakor tista, v katero sva najprej vstopila. Bleščečebarevne blazine so bile po tleh nakopičene. Od stropa so visele na verigah tri svetilke, ki so jim bogati, svileni senčniki blažili sij. Ena stena je bila skoraj popolnoma obložena s steklenimi omarami, v katerih so bili kemijski aparati, cevi, retorte in druge priprave Fu-Mančuja, medtem ko je ob drugi strani tega nenavadnega prostora bil najbolj čuden predmet — ozko ležišče, na katerem je ležala negibna postava nekega dečka. Ob luči svetilke, ki je visela naravnost nad njim, je olivnobarvno obličje kazalo presenetljivo podobnost s Karamaneho — le z razliko, da je bila dekletova polt bledejša. Imel je črne, kodrave lase, ki so se jasno odražali od belih odev, na katerih je ležal, z rokami, prekrizanimi čez prsi.

Ostrmel sem od začudenja in gledal navzdol. Čudeži »Arabskih noči« niso bili čudeži, marveč so se resnično razgrinjali pred mojim očmi tu v palači pravega čarodeja in nista jim manjkala niti krasna sužnja niti začarani princ!

RADIO TRST A

Nedelja, 5. junija ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.10 Gounod: Od-lomek iz opere Fausti; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: Opeharjeni vrag; 13.30 Glasba po željah; 16.00 Malo za šalo, malo za res; 17.00 Po-je Podgorski zbor; 19.15 Tržaški obiski: Pogovor z Doretom Ogrizkom; 20.30 Bellini: Mesečnica, 2. dej.

Ponedeljek, 6. junija ob: 12.55 Poje ženski duet; 14.00 Lahke melodije igra Franco Russo; 18.00 De-lius Koncert za violino; 19.15 Mamica pripoveduje; 21.00 Okno v svet: O galebu; 22.00 Književnost in umetnost: Italijansko slikarstvo.

Torek, 7. junija ob: 12.00 Kraji in ljudje: Don Bo-sco; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Mozart: Koncert za flavto; 19.15 Radijska univerza: Uvod v biologijo; 20.30 Vaški kvintet; 21.00 Radijski oder: Ivan Cankar: Hlapci.

Sreda, 8. junija ob: 12.00 Iz prirode: Kemija pro-ti muham; 13.30 Igra duo Harris-Primani; 18.00 El-gar: Koncert za čelo; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Predavanje: Demokratični in totalitarni socializem II. nadaljevanje; 21.15 Arnič: Koncert za violino; 22.00 O skladatelju Mariju Kogojcu.

Četrtek, 9. junija ob: 9.00 Vaški kvintet; 11.30 Na-ša mladina pred mikrofonom; 14.30 Slovenski moti-vi; 16.00 Otroška igrice: Kaznovana posmehljivost; 16.30 Mandolinistični orkester; 18.05 Lehar: Vesela vdova, opereta v 3 dej.; 20.30 Poje Moški kvintet; 21.00 Dramatizirana zgodba: Wilde: Iskreni prijatelj; 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek, 10. junija ob: 13.30 Glasba po željah; 18.00 Bach: Koncert v E-duru; 18.30 Z začarane police: Oče in sinovi; 18.40 Ruske narodne pesmi; 21.00 Tr-žaški kulturni razgled; 21.15 Igra klavirski duo Demšar-Vrabec; 22.00 Predavanje: Lawrence v pra-vi luči.

Sobota, 11. junija ob: 12.00 Povrtnina in zdravje: Repa in repica; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Prome-nadni koncert; 10.00 Arthur Rubinstein; 19-5 Radij-ska univerza: Kako so stanovali stari Rimljani; 21.00 Malo za šalo, malo za res; 22.15 Paganini: Koncert za violino.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 1. junija si dobil oz. dal za:		
ameriški dolar	626—629	lir
avstrijski šilling	23,75—24,30	lir
100 dinarjev	83—88	lir
100 francskih frankov	166—169	lir
funt šterling	1640—1680	lir
nemško marko	146—148	lir
pesos	18—21	lir
švicarski frank	145,75—146,75	lir
zlato	712—715	lir
napoleon	4100—4200	lir

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

TEDENSKI KOLEDARČEK

5. junija, **nedelja**: 1. pobinkoština, Valerija
6. junija, ponedeljek: Bertran, Milutin
7. junija, torek: Robert, Bogomil
8. junija, sreda: Bernard, Svetin
9. junija, **četrtak**: sv. Rešnje telo, Prim. in Fel
10. junija, petek: Margareta, Rusmir
11. junija, sobota: Barnaba, Hrvoje

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

Frignani: Mislil sem, da znorim. Vedno so bili trije okoli vsakega izmed nas. Zoga je potovala stalno en meter pred mojim nosom, a nikakor ni-sem mogel do nje.

Pandolfini: Kot so Jugoslovani danes igrali, jim ne bi bilo kos niti Madžari.

Bobek: Resnični izid bi moral biti 7:1 za Jugo-slavijo. Italijanom manjka skupna igra: mislim, da so pretiravali z dolgimi podajnanji, zaradi katerih postane igra slaba. Danes igramo s kratkimi, a za-to bolj gotovimi podajnanji. Nihče od Italijanov ni zadovoljil. Steiner bi moral prisoditi dva kazenska strela Jugoslaviji.

Tekma je bila v okviru »Mednarodnega pokala«, kjer nastopajo poleg Jugoslavije in Italije tudi Av-strija, Češka, Madžarska in Svica. Do sedaj so bi-le odigrane naslednje tekme:

27. 3. 1955.: Češka - Avstrija: 3-2;

24. 4. 1955.: Avstrija - Madžarska: 2-2;

1. 5. 1955.: Svica - Avstrija: 2-3;

29. 5. 1955.: Italija - Jugoslavija: 0-4.

V ponedeljek zvečer je prispela jugoslovanska enajstorica v Trst, kjer je prenočila. Navdušena množica je pozdravila nogometase in se polastila Vukasa, Horvata in Beare in jih na ramenih nesla s kolodvora. Tudi pred hotelom »Corso«, kjer so atleti prenočili, jim je množica še dolgo ploskala in v zboru klicala njih imena. Sprejem jugoslovanskih nogometasev v Trstu je bil naravnost ganljiv.

KOLESARSTVO

Giro d'Italia. V zadnjem tednu je roza majica kar trikrat menjala gospodarja. Od Magnija je potovala do Montija, do Geminianija in do Nencinija.

Po 16. etapi vodi torej Nencini. Sledi mu Gemi-niani s 43" presledka. Nato: Magni (1'29"), Coppi (1'42"), Coletto (3'11") itd. Delne zmage so si osvo-jili: Ruiz, Zucconelli, Nencini, Albani, Fornara in Benedetti.

AVTOMOBILIZEM

V zadnjem tednu sta se smrtno ponesrečila dva zelo znana vozača. 26. maja se je na dirkališču v Monzi ubil Alberto Ascari, najboljši italijanski vo-zač, ko je preizkušal dirkalni avto Ferrari 3000. Štiri dni kasneje pa je zgorel med dirko v India-nopolisu v lastnem avtu Bill Vukovič. Nesrečo je povzročilo trčenje štirih vozil.

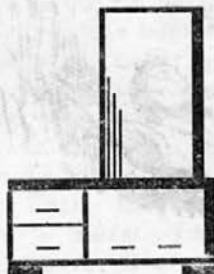
C. B.

OBVESTILO

V zadnjem času smo dobili mnogo vprašanj, na katera zaradi pomanjkanja prostora ne moremo takoj odgovoriti. Bralce prosimo, naj nekoliko potrpe, saj bodo njihova vprašanja prav gotovo prišla na vrsto.

MALI OGLASI

40-letna marljiva domačinka z lastnim domom v predmestju se želi spoznati z resnim domačinom. Pismene ponudbe naj se pošljejo na upravo lista

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalni-ce, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

NOVA TRGOVINA GALANTERIJ

MARIJ BAVCON

(prej Moncaro)

GORICA, ULICA CARDUCCI 7

Nudi žensko, moško in otroško perilo in vse galanterijsko blago, dobre vrste in po nizkih cenah.

»To je Aziz, moj brat,« je rekla Karamaneh.

Šla sva po stopnicah navzdol v sobano. Karamaneh je pokleknila in se sklonila nad dečkom, mu gladila lase in ljubeče šepetala vanj. Tudi jaz sem se sklonil nad njim in nikoli ne bom pozabil skrbljivosti dekletovih oči, ko me je z največjo pozornostjo gledala, medtem ko sem dečka na hitro pregledal.

Zares na hitro, zakaj še preden sem se ga dotaknil, sem vedel, da v zalem telesu ni več iskric življenja. Toda Karamaneh je božala hladne roke in nežno govorila v arabščini, ki je morala biti njen materin jezik.

Ko sem potem ostal nem, se je obrnila in me pogledala, razbrala resnico iz mojih oči in vstala, se togo vzravnila in se me drhte oklenila.

»Saj ni mrtev — on ni mrtev!« je šepetala in me tresla ko kako dete, ki hoče koga prepričati. »Oh, recite mi, da ni...«

»Ne morem,« sem ji odgovoril mehko, »ker je res mrtev.«

»Ne!« je dejala z divjim pogledom in se z rokama kot na pol brez uma prijetla za glavo. »Vi ne razumete — dasi ste zdravnik. Vi ne razumete.« Prenehala je in tiho zahtela ter pogledala zdaj lepo rdeče lice dečka, zdaj spet mene. Bilo je zelo ganljivo, presunljivo. Usmiljenje do dekleta me je prevzelo. Potem sem od nekod slišal neki glas, ki sem ga bil že prej slišal v bivališčih Fu-Mančuja — glas ublaženega gonga.

»Urno!« Karamaneh me je prijela za roko. »Gor! On se je povrnil!«

Pohitela je po stopnicah na balkon, jaz pa za njo. Senca naju je zakrila, debela preproga pa je zadušila najine stopinje, kajti sicer bi nas bil moral odkriti mož, ki je stopil v sobo, katero sva midva pravkar zapustila. Bil je dr. Fu-Manču.

V svojem rumenem oblačilu, negiben, z nečloveško zelenimi, sijočimi očmi, ki so svetile celo, še preden je padala svetloba nanje, si je utrl pot skozi gomilo blazin in se sklonil nad ležiščem Aziza.

Karamaneh me je potegnila za seboj na kolena.

»Glejte,« je šepnila. »Glejte!«

Dr. Fu-Manču je potipal žilo dečka, ki sem ga bil še pred kratkim spoznal za mrtvega. Potem je šel k veliki stekleni omari, vzel iz nje dolgoprato, z zlatom brušeno steklenico in iz nje nalil v merilno steklenico nekoliko kapljic motno rumene tekočine, ki mi je bila docela neznan. Napenjal sem oči in si zapomnil, kako visoko je segala tekočina. Napolnil je iglasto vbrizgalko, se sklonil nad Azizom in mu vbrizgnil tekočino.

Ob tej priliki sem spoznal, da so vsi čudeži, katere so temu možu pripisovali, mogoči, in z grozo, ki bi jo vsak zdravnik občutil, sem spoznal v njem čudodelca. Zakaj ko sem tako gledal, mi je sapa zastala, kajti mrtvec se je pričel prebujati v življenje! Življenjska rdečica mu je stopila v olivna lica — deček se je zgani — dvignil je roke nad glavo in s pomočjo kitajskega zdravnika se je vsedel!

(Nadaljevanje)